

ТРИЗУБІК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 6 (64), рік видання III. 6 лютого 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 6 лютого 1927 року.

Тяжкі часи переживає еміграція. Скорочення допомоги в Чехії й несприятливі перспективи на далі, криза промисловости у Франції, примара безробіття й утруднення в звязку з цим в'їзду до неї примушують багатьох і багатьох з нас думати, де і як знайти заробіток, яким побитом продержатись, запобігти лихові, врятувати себе фізично й зберегти духовно.

Нові скрутні обставини кличуть до самодіяльности, ініціативи, проказують стежку на землю, на село, до роботи хліборобської... В цьому напрямку йшли наради в біженецьких справах міжнародного бюро праці в Женеві. Про це, про приміщення на землю не тільки наймитами, але й своїм власним господарством, дбають російські емігрантські установи.

До цього ж шляху навертають земляків наших і статті, надруковані в цьому числі «Тризуба».

Коли говоримо ми про пристосування до обставин, про потребу розвитку ініціативи особистої, про працю на землі, то не тому, що вирішили зостатися на завжди на чужині. Ми ставимо ці питання не тому, що одмовляємося від боротьби, пускаємося на дно, демобілізуємося і переходимо вже на постійне до мирної праці.

Чим би вже ми не були і чим доля нам судить ще бути — студентами, професорами, наймитами, робітниками, хліборобами, — ми завжди пам'ятаємо, що ми громадяне УНР і військові її армії, що ми всі на обліку, на поготові...

Ми привертаємо увагу громадянства до цих питань саме тому, що життя суворе й гірке готує нам нові утруднення; тому, що треба тверезо дивитися на речі і сміливо йти на зустріч змінам, ускладненням та небезпекам, які можуть внести де-який заколот в емігрантську масу, збити кволіших з певної путі.

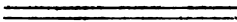
Говоримо про це тому, що ми повинні самі перш за все дбати про фізичне збереження кожної одиниці: в здоровому тілі — здоровий дух.

Саме тому, що ми твердо знаємо, що знову виб'є година рішучої збройної боротьби, коли кожної сили найдрібнішої потрібуватиме рідний край. Ми не пророки і не кажемо, коли саме прийде той слушний час, але ми знаємо напевне, що він прийде і що треба нам бути готовими.

Стільки вже пригод довелося перебути нам, і ми певні, що нові зміни, які несе ще нам доля, нехай і на гірше, не розіб'ють і не зламають міцних, а навпаки загартують їх. Треба тільки дивитися на речі так, як вони єсть, заздалегідь дбати про те, щоб запобігти лихові й пристосуватися до нових змін. Адже на те й лихо, щоб з тим лихом битись!

Може де-хто з слабодухих не витримає, заломиться і повернеться до-дому; може частина певна вросла в нерідну землю і зостанеться на чужині. Нехай! Але здорова більшість збереже себе фізично і морально для нашої справи.

І коли наступить сподіваний слушний час, коли рідний край покличе нас звідси до себе на поміч, коли знову задзвенить різко й бадьоро сурма до бою, де б і чим ми не були — чи в шахтах, чи в лісі, чи на ланах чужих, чи на полі, що стало вже своїм, — ніщо не задержить борців за визволення і звідусіль пролунає ясне і тверде: ми готові...

НА КОЛОНІЗАЦІЙНІ ТЕМИ

Минуло вже шість повних літ з того часу, коли найбільша хвиля українських емігрантів військових та цивільних перейшла кордони України і залила перш за все сумежні з Україною землі. За ці довгі роки мало хто повернувся назад на Україну і жадний не повернувся з почуттям власної гідності, а натомість все нові струмки емігрантів вибігали зза большевицького хинського м'ру і поповнювали собою кадри людей, що воліли вмерти на чужині ніж схилити голову перед волею жорстокого ворога і потоптати свою національну честь та гідність.

Бігом цих років найбільші скупчення нашої еміграції в Польщі та Румунії мало по малу розпоршилися і потяглися через Балкани, Чехію та Німеччину на захід.

Частина їх по дорозі більш менш твердо осілася, а значніша група і по сей день не має певного становища, або під впливом зміни професій, чи безробіття, або перебуваючи на утриманні різних благодійних організацій, або нарешті вступивши до шкіл та провадячи наукову працю.

Не торкаючися першої категорії емігрантів, можемо сказати про другу, що її становище міняється з кожною хвилиною і примушує її членів часто задумуватися над своєю будучиною. Не лише хвилі безробіття, що там чи там підносяться в Європі, а і нормальний процес закінчення емігрантських шкіл примушує їх думати про дальше улаштування.

Не мусимо тут довго спинятися над відомим фактом, що емігрант по скінченні школи ніколи не є рівний в правах та можливостях ту-большеві. З одного боку в країнах, де найбільше українських студентів-емігрантів — в Чехословаччині та Німеччині, — помічається перепродукція і своїх людей з високою освітою і вони самі не можуть улаштуватися по фаху, а з другого — майже всюди чужинцеві тяжко одержати працю відповідну знанням та досвідові. Тому найбільш приходиться, і то при великому щасті, займати різні тимчасові і не штатні посади, або просто забути все те, чого вчився в школі і йти в малярі, столярі чи просто на чорну працю.

Така ситуація привела до того, що більшість українських емігрантів другої категорії, ще перебуваючи на тимчасовій посаді, чи в школі, починає горячково клопотатися про своє майбутнє і підшукувати терен своєї майбутньої праці. Тому серед нашого громадянства і можна часто почути розмови про Канаду, Бразилію, Конго, а останні часи і про Францію, та побачити гуртки, що організуються до виїзду в якусь більш менш екзотичну країну, чи принаймні вчать практичному вжитку якихось мов.

На жаль, треба відмітити, що це велике зацікавлення громадянства колонізаційними питаннями не знайшло майже жадного відгуку в нашій пресі. Крім кількох дрібних заміток дилетантського характеру

та пари листів з місць проблематичної цінності, цікавий читач не міг би знайти в нашій пресі відповіді на питання, що його цікавлять, а в пресі чужій (хто її міг читати) знаходив часто густо освітлення і поради цілком невідповідні нашим українським потребам.

Тому одиницям чи гурткам приходиться на власну руку вишукувати матеріали, нав'язувати зносини, листуватися, робити видатки і дуже часто осягати, порівнюючи, дуже мізерних результатів.

Цей стан не можна назвати нормальним і ми вважаємо своєчасним, в низці відповідних інформаційних статей, намітити основні точки дальшої фази еміграції і можливість розселення емігрантів для тимчасового чи сталого осідку як в далеких заморських краях, так і в самій Європі. В цих статтях ми постараємося дати не лише всебічні інформації про властивості данної країни, актуальний стан її і можливість того чи іншого влаштування в ній, а і крім того, по можливості, умовини проїзду, правні поради і практичні вказівки.

З європейських країн найбільшу можливість більш менш легкого улаштування дає Франція, з якої ми й почнемо, опустивши загальні про неї відомості, які знані кожному.

Хоча Франція і є країною, що може ще прогледувати найбільшу скількість іммігрантів, але треба відмітити, що з кінцем минулого року можливості улаштуватися у Франції значно згіршилися. Причиною цього є загальна промислова криза викликана раптовим пониженням франка в липні-серпні минулого року і потім його піднесення (ревальоризація), викликане приходом до влади сучасного кабінету Пуанкаре.

При пониженні франку промисловість почала в великій кількості працювати на експорт, а при піднесенні спинилася і нормальний експорт, що потягло за собою безробіття і частковий параліж промисловости.

Хоч по урядових даних кількість безробітних ледве доходить до 25.000 людей, що самозрозуміло є менше звичайного для такої великої країни, але ця цифра не дає справедливого поняття про розміри кризи, бо більшість фабрик не розчитувала робітників, щоб не створити кадрів неспокійних безробітних, а обмежилася тим, що вкоротила робочий день на 10-12%, а таким чином на туж частку і заробітну платню. Таким чином, колиб ми цю частину так званих пів-робітних перевели на безробітних, то кількість останніх піднеслася б вже до зовсім поважної цифри, близько 500.000 люда. Тому й криза, яка зовні виглядає не серйозною, має фактично глибокі економічні коріння і числити на її швидке полагодження — не можливо.

Сказане відноситься і до ріжного роду вільних професій, заробіток яких також автоматично зменшився на 20-30% через пониження попиту. Найкрасномовнішою ілюстрацією останнього є низки парижських таксі (таксомоторів), що стоять без руху на вулицях і чекають на пасажирів в той час, коли Парижане переповнюють метро (підземну залізницю), де за 60 сантимів можна проїхати до кожного місця.

Зазначена криза має ще й другу характерну рису, а саме, що вона торкнулася виключно промисловости обробітку, а не

промисловости здобутку. Хоча частина безробітних з першої промисловости і перейшла до другої, але все ж копальні та сільське господарство Франції не тільки працюють з повним напруженням, а ще й почувають сталий брак робітників, особливо в останній галузі. Залишивши тим часом на боці справу гірничу, займімося справою с.-господарською, яка найбільше цікавить наших земляків.

Сільське господарство Франції, яке в початку біжучого століття було одним з найбільш культурних в Європі, знаходиться зараз в стані перманентної кризи, яка зачалася ще перед війною.

Буйний розвиток французької промисловости, який датують ще 1900 роками, почав відтягати робочі руки від сільського господарства, так що в 1914 році Франція вже числилася по розвитку с. г. культури далеко за Германією, не кажучи вже про Данію та Голандію.

Війна забрала від с.-господарства до 5.000.000 робітників, а після війни повернулося лише 3.000.000. Втрата пішла на полеглих на війні і на тих, що залишилися в промислових центрах. Цей актуальний брак до двох мільйонів робітників є більш менш збалансованим, так що за 8 повоєнних літ не помічається зміни цієї цифри ні в той ні в інший бік. Фактично, з огляду на природне зменшення населення, у Франції мінус мусів би збільшуватися, але мірами імміграції до 1.000.000 чужинців вказана цифра зосталася на попередній висоті.

До зазначеного треба додати, що 2 мільйони є лише та теоретична величина, яка показує скільки сільське господарство потребує робітників, щоб піднятися до свого довоєнного рівня. Натурально, щоб здогнати своїх сусідів, які далеко пішли вперед, воно потребує значно більше, але, фактично, воно обходиться значно меншою кількістю, перейшовши в де-яких місцях од виноградарства та городництва до польового господарства, змінюючи інтенсивне на екстенсивне, збільшивши уживання машин та, нарешті, перейшовши в багатьох районах на чисте скотарство. Останнє настільки характерно вплинуло, що площа випасів з 11% в 1914 році піднеслася до 23% у 1925 р.

Найліпше же стан господарства характеризується слідуючою таблицею, взятою з урядового бюлетеню за 1926 рік:

Характер продукта	Поверхня гектарів		Кількість в квінталах	
	1913 р.	1924 р.	1913 р.	1924 р.
Пшениця	6.542.230	5.511.910	86.919.050	76.525.130
Картопля	1.548.70	1.463.110	135.859.652	153.502.580
Буряки	51.812	25.340	20.505.450	6.775.900

З цієї таблиці ясно видно, що площа засіву вельми зменшилася, і останні офіційні дані, які начислюють у Франції до 1.000.000 незанятих під господарство піль і луків, показують, що зменшення це є дійсний факт.

Не менш яскравим покажчиком є також пониження ціни на землю.

В той час, коли в усіх країнах Європи ціни на землю дуже виростили за останні 10 років, середня ціна на землю у Франції, не вважаючи на господарські поліпшення, понизилася мало не на 10%, а з окрема,

в районах, найбільш охоплених кризою, можна зустрінути пониження і на 50%.

Всі вищенаведені дані не освітлюють ні всіх виявів кризи ні всіх причин, що-до неї привели, а мають лише на меті дати читачеві ясне уявлення, що сподіватися на раптову зміну обставин в цій галузі не можливо, і що особи, які хотіли б себе присвятити господарюванню на французській землі, мають для того відповідний ґрунт.

Уряд Франції давно вже звернув увагу на цей ненормальний стан, який тяжко відбивався на цілому бюджеті держави, і вживав заходів в двох напрямках: довів чужоземних робітників та колонізація чужинцями найбільш залишених місцевостей.

Довіз робітників є міра паліативна, бо тяжко буває в певний час їх дістати, а ще тяжче замінити, в випадку непридатности, а крім того, оплата дороги робить їх занадто дорогими. Колонізація ж є засобом радикальним і з успіхом застосовувалася, при чому було вселено до 1.000.000 чужинців, переважно італійців та іспанців.

Італійці продавали дома свою землю по 15-20.000 за гектар і на півдні Франції, майже в тих самих умовах, одержували за ціну 1 гектара — 3-10 гект. з будовами та помешканнями. Італійські колонії стали цвісти, але недвозначні зазіхання Мусоліні на Ніцу примусили спинити цей імміграційний рух і положення знов значно погіршилося. Спроби переселити населення з бідних приморських та гірських районів теж не дали добрих наслідків через незвичку цих людей до сільсько-господарської праці й криза ставала перманентною, даючи всі можливості для проповження імміграції, про можливість якої для наших земляків скажемо иншим разом.

М. С.

V-ий ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД КОМІТЕТІВ НЕЗАМОЖНИХ СЕЛЯН.

Завоювавши українські міста, московські большевики і їхні українські допомагачі ще довго не могли впоратись з непокірним українським селом, котре й нині, не зважаючи на майже восьмилітнє їхнє панування, мало симпатизує большевицьким заходам. Скільки було пролито селянської крові, скільки большевицькими гарматами було попалено, особливо на Київщині, «бандитських сел», та все це не дозволяло комуністам певно почувати себе в українському селі. А між тим потреба в цім і з економічного і з політичного боку була для московських наїздників конечною. За любезною порадою «самоотвержених малоросіян» було вирішено розділити село на взаємно ворожі табори, причому один з них старатися прихилити до большевиків пільгами, ріжними вигодами, взагалі отими «лакомствами нещасними», якими вже перед цим користувалися свіже спечені українські комуністи. Це тим легше можна було зробити вже хоч би й тому, що

В кожному селі завжди були і бідніші і багатші селяне, чи після большевицької термінології бідняки чи незаможники, середняки та куркулі чи глитаї.

Зрозуміло, що бідніший селянин має більше причин для свого невдоволення, отже большевики і захтіли це невдоволення використати для своїх цілей. Вся їхня увага на селі була звернута на незаможників. Щоби створити з них справжню силу, на яку можна було би спиратися в своїй роботі, комуністи почали організовувати незаможників в так звані Комітети Незаможних Селян.

Перші організації незаможників повстали скоро після другого приходу московських большевиків. За цей час Комнезами відбули 4 з'їзди, на яких кожного разу комуністами перевірялась ступінь їхньої користи. Бували моменти, коли їхнє існування здавалось дуже дорогим і приміром з економічного боку, не оправдувало тих надій, які на них все ж покладалися.

Та незаможники, може за малим винятком, по селах склапали по своїй кількості здебільшого меншість. Тому большевики після 4-го з'їзду, що відбувся щось більше двох років тому, почали заgravати з середняком, і останні роки ними було затрачено багато часу і грошей, щоби утворити своєрідний союз незаможника і середняка проти куркуля.

З січня в Харкові почався з'їзд цих комнезамів. Після трьохгодинної промови голови ВУЦВК Петровського, про міжнародній та внутрішній стан, виступив з докладом заступник голови Центрального Комітету Незаможних Селян Винников.

Провідною думкою цього докладу було сконстатовання крайньої потреби скріплення союзу незаможника з середняком, бо куркульські впливи надзвичайно зросли і перешкоджають світському будівництву на селі.

Як каже Винников («Вісти», ч. 3), — «глитайські елементи села в звязку з диференціацією села, що її викликала нова економічна політика, почали виявляти активність». Ця активність так зросла, що по деяких селах цей елемент одверто виступає проти незаможників, а тим самим і проти комуністів, намагаючись пролізти і в сільради, і в кооперативи.

З докладу довідуємось, що до реорганізації всеукраїнський Комнезам нараховував трохи не півтора мільйони членів, а тепер має лише понад 500 тисяч. Значить, кількість їх зменшилась більше як на половину.

Чому так сильно поріділи ряди Комнезамів, докладчик одверто не каже. Зате говорючи про колишню кількість членів, він робить увагу, що «це мовляв, було «не здорове зростання». Але «здорове» зменшення, розуміється, на думку большевиків шкоди світському будівництву на селі не принесло.

«Не зважаючи на значне зменшення що-до кількості, організація К. Н. С. не втратила своїх позицій на селі. Вона не втратила свого впливу, ані в сільрадах, ані в кооперативі, ані в інших організаціях

на селі... Не зважаючи на це, в сільрадах є 27 відсотків членів НКС і серед голів сільрад 59 відсотків КНС».

Такі, порівнюючи, успіхи Комнезаму можна на думку докладчика пояснити тим, що існував «тісний зв'язок із середняцькими колами, що підтримували незаможників і спільно з ними виступали проти глитаїв».

Однак, ці успіхи були більшими, коли б не... пасивність місцевих організацій. Не дивлючися отже на успіхи, докладчик далі каже: «але не вважаючи на це, подекуди ще помічається де-яка пасивність місцевих організацій. Нам відомі факти, коли по шість місяців не скликалися збори незаможників, коли організації не провадять ніякої роботи то-що».

Далі в докладі говориться про матеріальне підпертя бідняцьких господарств Комнезамів. Видно, що це підпертя грає не останню роль, коли з приводу цього згадується приміром хоч би таке: «Де-не-де місцеві органи влади ще не досить серйозно ставляться до потреб КНС. Але в цьому році, за винятком де-яких округ, внесено до бюджетів окружних виконавчих комітетів певні кошти на допомогу КНС. Це забезпечує можливість роботи низовому апаратові КНС.»

В кінці своєї промови-докладу Винников звертається до присутніх членів з'їзду не забувати, що Комнезам не є тільки господарська, але й політична організація, котра бути повинна «соціальною базою диктатури бідноти над глитайським елементом», а тому «дальше зростання організації повинно також відбуватися за рахунок бідноти... Компартія і радвлада, — закінчує він свій доклад — забезпечують як політичну, так і економічну можливість широкої творчої роботи КНС на селі».

Розуміється, що політичне забезпечення Комнезам матиме, ніхто в цім не сумнівається, а от що-до економічного, то тут справа стоїть значно гірше. Коли на комнезамське — «дайош?» — большевицька влада щедро даватиме і гроші і знаряддя і всякі пільги, то звісно Комнезам буде рости і цвісти. А як ні, то його ряди далі розставатимуть, як вони роставали досі, коли комнезамське «дайош» годі було задовольнити в потрібній мірі, та коли, як пишуть «Вісти», ч. 298 (1926 р.) приміром сумські незаможники одверто говорили:

«Мабуть тепер немає ніякої рації бути в КНС. Ніяких пільг одержувати мабуть не будемо».

А в нашого селянина слово рідко коли розходиться з ділом, видно це хоч би й з того, що на Сумщині з 28.500 членів Комнезаму лишилося тепер тільки — 12.802.

Після закінчення доклада Винникова почались дебати, як над його, так і над докладом Петровського. Записалось до дискусії біля 250 делегатів. Вже одна кількість записаних промовців показує, що представники Комнезаму кождий по своєму хоче розповісти, що йому болить, чи в той або інший спосіб нагадати большевикам від їх же взяте — «дайош». Що це «дайош» в дебатах вимовлялось із сильним наголосом, мало приємним для большевиків, видно хоч би з того, що

промови делегатів з місць подавались у «Вістях» сильно скороченими, здебільшого в формі коротенького переказу самого змісту. Це примушує нас думати, що багато із сказаного большевицький офіціоз просто замовчав. Однак і те, що було надруковано — варте уваги.

Делегат з Запоріжжя якийсь Беззапонів жалівся, що землевпорядкування затримується... Трактори в багатьох випадках попадають до заможних або глитайських шарів людности (Цікаво, що делегат робить різницю між заможними і глитаями — видно большевицька наука ще сього не зробила). На доказ він розповів, як організація незаможників — бідноти не мала змоги придбати «трактора тільки через те, що Селянський Банк вимагав заплатити готівкою». А глитайня склалась собі в «кумпанію» й без турбот трактор придбала.

Делегати з Бердичівщини зазначали брак селянського краму й річей широкого вжитку та на високі ціни, які далеко вище за ціни на продукти сільського господарства.

Знову інші делегати жалілися, що глитай ховаються за спину незаможників та намагаються використовувати ті пільги, котрі даються бідноті. Делегат з Дніпровопетровщини Тищенко зазначив, що «глитай йдуть на найріжноманітніші хитроумні комбінації, щоб обдурити відповідні органи й одержати пільги й допомогу, призначені для бідноти».

В такому дусі і багато інших делегатів скаржилося на зміцнення глитая на селі. Більше того, чимало делегатів говорило, що глитай прагнуть пригнобити і поневолити бідноту. Один з них Крупко з Кремінчуччини розповів, що «часто бідняки не можуть «гопими» руками обробляти землю й примушені здавати її в аренду глитаям. А ті не хочуть зєєструвати орендні угоди, відмовляючись з такому разі орендувати землю. А без зарєєстрованої угоди вони орендою прямо поневолюють бідняка».

Виявляється, що й з кредитами з фондів бідноти, призначеними для Комнезамів, не все буває добре. Часто-густо вони попадають до заможних шарів селянства.

Цілий вечір продовжувалися дискусії. Увесь час до президії поступали все нові й нові заяви з бажанням — забрати слово.

На другий день зранку знову почались дискусії.

Цікаво буде зазначити, що майже в кожній промові незаможників ідчувався практичний підход до справи. Що, мовляв, з того, що тут виступали товариші й заявляли, що наша промисловість де-далі росте... Ніхто не буде сперечатись, що промисловість росте, але чому, наприклад, жатка коштувала торік 175 карб., а в цьому році коштує вже 215 карб. Таке ж саме становище і з мануфактурою, що де-далі зростає» («Вісти», ч. 2). Розуміється, таку, хоч і як просту критику здобутків совітського будівництва, якими хвалилися Кагановичі, Чубарі і інші «оборонці бідняків» — їм не легко було слухати. Зиходить, що наш дядько не вірить в голосні слова, котрими вже

довший час дурять йому голову. Він хоче знайти і мати ліпші умови для своєї праці, хоче мати певну реальну користь. Про «справжнє соціалістичне будівництво», про котре завзято говорив Каганович, неможливо майже не згадував. Більше того, саме слово соціалізм, що відмінялося по «всех чіслах і падежах» офіційними представниками влади, неможливими якось зовсім не вживалося.

З'їзд комнезамів приніс комуністичним заправилам багато турбот та прикростей, чимало гіркої для них правди довелося вислухати як раз від тих, на кого комуністична партія кладе такі великі надії.

З другого боку цей з'їзд ще раз підтвердив зріст активності серед загалу селянської маси, а зокрема серед більше заможних її шарів. «Глитайня» чим далі, тим більше пролазить або бодай намагається пролазити і в сільську кооперацію, і в сільради, в яких, як заявив неможливий Скрипник з села Абазівки, Красногрудського району, («Вісти», ч. 5), є елементи й без того «не зовсім по радянському настроєні».

Ця активність «куркуля» не так турбує самих неможливих, як комуністів. І тому останні на з'їзді без кінця краю кликали неможливих щільніше звязатися з середняком і тим самим потягнути цей найбільший шар селянства в бік будівництва соціалізму, якому ніби трохи чи не єдиною перешкодою — українські куркулі. Та лихо в тому, що середняки не дуже в'яжуться з комнезамами, бо останні «не завжди мають достатній авторитет серед середняків і їхній вплив (комнезамів) на громадське й господарське життя села буває далеко недостатнім. В звязку з цим спостерігаються випадки блокування середняків з глитаєм та засилля заможних елементів в складі деяких правлінь низової кооперації» («Вісти», ч. 2).

Взагалі куркуль, чи як пишуть «Вісти» — «глитайня організує всі свої сили, щоби завойовати низовий радянський апарат».

Закінчуючи цю замітку, не можемо не сказати, що Всеукраїнський з'їзд Комнезамів яскраво підкреслив зріст і поширення протибольшевицького, скажемо за большевиками — куркульського руху, що як та пощесь намагається заразити навіть комнезамами.

Недурно ж сам Каганович не раз про його згадував, добалакавши до того, що заявив перед цілим з'їздом, що «ми», мовляв, «ніколи не станемо куркульською владою».

Таких заяв чувати ще не доводилося.

Видно, комуністи таки справді старіються, бо починають загворюватись. Чи може бояться окуркулення?

В. С л о в о ж а н с ь к и й.

„В СЕЛЯНСЬКИХ ГОЛОВАХ ЗАРОДЖУЄТЬСЯ ЗНЕВІРА В МІЦЬ РАДВЛАДИ І СИЛУ РЕВЗАКОННОСТІ“.

Нехай шановний читач дарує за такий добгий заголовок, та він не був придуманий автором цієї замітки, лише взятий безпосереднє з харківського офіціозу «Вісти», ч. 291. Якийсь Гр. Петрович, занепокоєний масовими вбивствами совітських громадян, на цей раз, в новий спосіб через вікно, пише в цій газеті дослівно таке:

«Страшенно загрозливого характеру набирають на Чернігівщині вбивства через вікно. Лише за останні 10 днів в різних районах Чернігівщини забито 14 мирних громадян.

Вбивства, як епідемія, охопили майже всі райони: Сновський, Ріпкинецький, Березенський, Козлянський, Олішівський, Куликівський...

Ось села загрожені цією страшною хворобою: Буда, Церківці, Бакланова Муравейка, Смолянка, Пилипчі, Зайці, Нові Млини, Постовниця, Стальне, Андріївка, Козел, передмістя Бобровиця.

Далі, видно, автору обридло перелічувати всі назви, де поширилася згадана пошесть, а може шкода й большевицького паперу (бо ж тепер большевики завели «режим економії») і він перелік закінчує словами «і багато інших».

«Вбивають дітей, жінок, чоловіків, молодих, старих... Вбивають голів сільрад, лісних уповноважених».

«Мотиви вбивств очевидно найрізноманітніші. Тут і особиста помста, і глитайський аполітичний бандитизм, що мститься на несаможниках — головах сільрад та лісоуповноважених, тут і грабіжники за карбованець люто знищують цілі родини.

Майже всі вбивства — пострілом через вікно. Злочинці не спіймані. Потрібні екстренні карні заходи для ліквідації цього бандитизму, що починає доходити до найвищого ступня. Забивають в день, більше вечером. Безкарно зникають на очах населення...

Залякані селяне мовчать. Навіть знаючи бандитів, бояться викричати. Бояться помсти, підпалів...»

Отже, з ласки большевицької, на нашій батьківщині маємо крім всяких інших пошестей, ще нову — вбивства через вікно. Та большевики народ загартований і до пошестей їм «не привикать стать». Однак видно, що ця пошесть їх все ж турбує. Власне, не вона сама, а нова страшна для большевиків пошесть, яка давно вже шириться на Україні, та, яка згідно большевицькій газеті, лише «зароджується», а її ім'я: «зневіра в міць радвлadı й силу ревзаконности».

Співробітник «Вістей», за причину такого небезпечного явища вважає млявість... міліції. Так неборака і пише:

«Міліція дуже мляво бореться з бандитизмом. Райміліції треба менше товктися по базарах та оповістки судові розносити й на самогоні сидіти, як це в багатьох районах водиться, а треба взятися за свої

прямі обов'язки — боротись за революційний лад і охороняти безпечність мирних громадян в селах та хуторах.

Бо зароджується в селянських головах зневіра в міць радвлади й силу ревзаконности...

А треба не допустити до цього!

Твердо, впевнено й суворо припинити бандитизм роботою надзвичайних сесій окружних судів. Судити виїздами на місцях»...

До «суворого припинення бандитизму» українське населення, особливо широкий загал українського селянства, вже досить звикло, бо це «припинення» не від вчора практикується. Тай те сказати, що після того «суворого припинення бандитизму», яке наше селянство пережило в перші роки завойювання України, певно «суворішого» вже не переживатиме.

Ми говоримо про так званий згідно большевицькій термінології — політичний бандитизм, щиро жалуючи, що Україна залита хвилею і звичайного бандитизму. Та і той, і другий викликали ті ж большевики.

Одначе, большевики, згадуючи про звичайне розбишацтво, хваляться що з політичним бандитизмом, себ-то з боротьбою населення проти комуністичних опричників, вже покінчено. Та це є така ж большевицька правда, як і їхнє твердження, що існує совітська самостійна Україна. Та большевикам брехати не звикати, але і найбільший брехун часом правду скаже.

Тож і большевики устами харківського офіціозу признались, як вже згадувалось, що в селян «зароджується зневіра в міць радвлади та силу ревзаконности».

Від себе додамо до большевицького признання, що зневіра взагалі — річ погана, та для нас зневіра у сили і міць ворога це річ зовсім добра, особливо, коли вона має на те реальні дані. А їх, як бачимо з тих же большевицьких газет, не бракує.

Розуміється, тратючи віру у силу большевиків, українське селянство не буде старатися її скріплювати, а навпаки — використовувати та взагалі робити свої висновки. І ми віримо, що в слушний час воно їх зробить.

Ми не знаємо, які саме будуть висновки, та одно є певним, що від них українським прислужникам червоної Москви не поздоровиться. Поки ж що й тепер їх помалу пострілюють і тим не дають згаснути іскри народнього гніву, що жевріє, і котрий, вибухнувши, спалить великих ростлітелів духа. .

Що це пострілювання ширителів большевизму не є вигадкою «хорої» фантазії емігранта, подаємо кілька доказів — фактів, взятих лише з одного числа большевицького офіціозу «Вісти» за 18 грудня м. р.

«В селі Крилівці, Ружанського району, вбито секретаря комсомольського осередку товариша Бородая, що був видатним активним комсомольцем...». «В селі Вольтівці поранено секретаря місцевого комсомольського осередку». «В однім з сел Погребищинського району п'яні хулігани киями вбили комсомольця... (чи не тому хулігани що

користувались... киями?)». «На секретаря Трубіївського осередку зроблено замах...» «Секретаря Бистрінського осередку загнано в підпілля загрозами вбити його». «Серед білого дня підстрілено комсомольця з села Верхівки...»

Подаючи це під увагу нашим читачам, ми не можемо подати кращого закінчення цієї невеликої замітки, аніж за большевиками повторити ще раз, що в українських селянських головах зароджується «зневіра в міць радвлади й силурезаконности». Націмі ставимо крапку.

В. БУРАХОВИЧ.

ЛИСТИ з ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

V.

ПРО ЗОЛОТУ ШВАЙКУ *).

На цей раз дозволю собі торкнутись питання, що між нашими інтелігентами, очевидно, за прикладом московським, вважається за питання лоскотливе.

Пише мені з-тамого боку приятель:

...«А кінець-кінцем почав я, — та й не один я, — так думати, що більшість, як що й не всі, наших бід та нещастя зродилися лише з того, що ми — українські одиниці й український нарід загалом — сама голота. Раніш ми ніколи якось про це не думали й мабуть ні до чого так призирливо не ставились, як до грошей. Тоб то, власне, не до самих грошей, а до способу їхнього добування. Міркувалось, що якось вони самі собою мусять прийти, коли людина чесна й трохи там працює, бо ж за працю хтось заплатить. А під цим «хтось» розумівся уряд чи земство. Коли ж біда примушувала йти на приватну службу, то чоловік дуже вболівав душою, бо ж мусив іти до «крамаря». Під тією ж назвою крамаря ми розуміли майже кожного, хто сам щось продукував, бо ж коли продукував, то, очевидно, і продавав. Пригадайте (я часто це згадував!), як ми колись удвох з Вами «вигадали народню приказку» (котра навіть потім пішла в друк): «крамарь — що комарь: де сяде, там і п'є». А вигадавши, ми задоволено сміялись, що «влучили просто в точку», взявши на глум крамаря. Ви потім швидко «ісправілись», самі спробувавши бути чималим продуцентом, тобто, вибачайте, «крамарем». А я — грішний дурень — тільки, на решті, недавно очумався. І як що тоді (признаюсь Вам, хоч і пізно, за те по ширости!) десь там, в глибині своєї душі осуждував Вас за Ваші «приобрятельські інстинкти», як тоді це у нас формулувалось, — за те тепера їй-Богу всією душею пристаю до тодішньої Вашої філософії, що, «поки ми — голота, не буде з нас нації». Тепера для мене це свята істина, яку, на жаль, я збагнув трохи запізно. Кажу «трохи», щоб себе виправдати, бо ж голод примусив мене теж стати крамарем і навіть без лапок. Та й, дякуючи цій новій моїй професії, я врятувати

*) Диви «Гризуб», ч. 28.

змів і себе, й дітей, не здавши моральних позицій, хоча раніш саме ця професія й видавалася мені «неморальною». От послушайте, чим я тільки не «промишляв»...

Так пише приятель — людина поважна, освічена, письменник і громадський діяч, котрий, перепробувавши всякі способи «крамарювання», врятувався від смерті, а далі, в тім же листі, додає: «тепер маю навіть можливість інколи купити нову книжку і не кланятись усяким Срулям»...

Так суворе життя примусило людину аж при старості змінити свої погляди, всмоктані з молоком матері більшістю нашої інтелігенції. Мусила людина змінити свої «моральні» переконання, бо стояла перед нею дилема: або ж зміняй таки справжню свою «мораль», ставай зрадником та винищувателем свого народу, на службу котрому перед тим віддавав всі свої сили та здібності, — або ж пробуй самотужки, без допомоги зненависного «пана» й без «20-го числа» утримати своє життя, не ставши до послуги ворогам. І чесна людина мусила піти шляхом, що забезпечував їй матеріальну незалежність, а, спробувавши, навіть на старості літ й в умовах, вельми м'якко кажучи, «мало сприятливих», — побачила, що ставши рабом власних бухгалтерських записів, викрутилась з рабства морального.

Для нас, на еміграції суших, вже давно, дуже давно був час з'єволюціонувати свої погляди на вільні та незалежні професії підприємців, виробників та продавців й перестати дивитись на них «з призи́рством». До того спонукували нас не тільки голодні часи «за дротами», нужденна праця по фабриках, на корчуннях лісів та у селян в ролі батраків, й ласкавість доброчинців. Сама ідея народу - суверена, що вщеплюється в нашу думку, мусить підказувати нам необхідність завойовувати промислові позиції, котрі донесь ми полишаємо в чужих і ворожих руках й тим добровільно себе знесилюємо, і нині, і на часи майбутні. Понеже ще не настав час, коли б можна було покладати всі надії лише на самі кооперативи, бо ж бачимо, що й народи, котрі далеко нас переросли, не можуть, зрештою, обійтись без приватної промислової та комерційної ініціативи. І може саме тут, на еміграції по європейських сторонах, нам і слід було б вчитись цієї справи, бо та наука була б корисна й вдома, а — що не менш важливо — і тут нас робила б незалежними, не примушувала б нас жебрати ні у доброчинців ні що найбільш важливо — у ворогів. І не треба було б нам раз-у-раз ставати в роспуці перед жахливим питанням: «Що ж завтра?». І могли б ми спокійно та ще й справді чинно пересиджувати своє лихоліття в якій-будь стороні земної кулі, бо ж на ній всі повторюють нашу питому, правдиво-народню приказку: — «за наші гроші ми — всім хороші!»...

А ми ж всі, майже без винятку, як і той цитований мій кореспондент з України, ніяковіємо при самій думці про подібні професії, сором'язливо собі говорючи, що, мовляв, «не гоже» нам тим займатись, бо ж ми — інтелігенти. Тим часом, може саме тепер отим нашим інтелігентам, що зібрались в Чехословаччині й нині підходять до роздоріжжя, котре одних поведе по шляху із «зміненними веками», як уже й повело таких провідників — «професорів», — як Рудницький, Мерк-

лінг, Терпило, а другим обіцяє перспективу крутити хвості худобі у чеського «седлака» руками, що вже навикли крутити кремольєру мікроскопа, — саме тепер, хоча може «трохи й запізно», час як найдужче про це думати. Минулої осені чимало з нас покінчало виші школи й втратило утримання за науку. За два-три місяці це ж саме станеться і з великою групою Подебрадських «молодих з необхідности» інженірів (здається, буде їх коло 180!). А на той рік, як казав один з видатних тутешніх наших добродішів — «страшно й подумати», що має бути.

А що ж ми робимо і як рятуємось?

Цими днями я здибав одного молодого празького інженіра. Бідака обдірали такий, що «босі сліди робить», а сорочка на грудях — розлізлася на лапшу.

Звичайно: — Що й як?

— Ой, кепсько! — була відповідь. — Куди вже я не тикався?! І хоч я особисто маю поміж чехами й силу знайомих та й приятелів, але ж і мови нема кудись примоститись, бо ж таки у них і своїх інженірів — гіперпродукція. Була, правда, пропозиція комісійного продажу виссавачів пороху; від одного 400 корон заробітку пропонували. Ну, так куди ж мені? Боюсь я «комерції», й не можу в собі побороти отого чуття, щоб пертись з хати в хату, мов якийсь «страховий агент»!

— Ну, й що ж далі? — спитав я.

— Та тепер маю обіцянку від одного знайомого архitekта, що за місяць візьме мене на будови носити цеглу. Ото ж, ще місяць мушу якось витримати. Але ж, скажу вам, мені ще й добре, бо якось хоч на хліб та юшку я позичити вмю, а от у де-яких інших товаришів так, знаєте, вже під очима голодна тінь з'явилась. О, я її добре знаю!..

І, однак, не зважаючи на ту «голодну тінь», котра тепер починає перед багатьма маячити, більшість наших людей, що не «сменозвихнулись», бачуть для себе тільки два виходи: або ж «службишка» з напівголодним бодай утриманням, або ж найчорніша й найважча праця, до якої ніколи не були призвичаєні, та ще й праця не в кого ж іншого, як у того ж таки «крамаря».

Ну, а чому ж не власна підприємчивість? Чому ж не самостійна продукція річей, що можуть бути предметом продажу й заробітку? Чому ж, нарешті, не торговельні операції? Чому ж, скажім для прикладу, не прикласти рук та власної ініціативи до практичної агрономії, коли став того спеціалістом? Чому не поспробувати аренди для городництва, птахівництва, королікарства і т. п. галузів дрібного інтенсивного господарювання, котре по всіх кутках світа годує людей, що й не нюхали господарських академій?!..

Все ж це зовсім не такі неможливі й недосяжні річі. Взяти тільки чеську газету й подивитись в оповістки, то ж половина їх — запрошення комісіонерів та комівояжерів. А зовсім не так рідко кличуть і компаньона до господарського підприємства, навіть без участі капіталом. Та ж саме в ті оповістки ми й не заглядаємо, бо ж поперед усього вони — «крамарські»!

Правда, треба й ще де-в-чому переломити себе. Не тільки слід

відмовитись від шкідливого традиційного забобону, але ж треба вірити в свої власні сили, треба рухатись, треба крутити головою, тоб то — найсамперед — треба х о т і т и не бути голотою. Треба перевернути своє переконання догори ногами й вважати, що не стан підприємця нижче нашої гідности, а стан голодранця, стан об'єкта чужої експлоатації чи навіть — добродійности, бо ж це є стан — жебрака. Далі, треба перестати вірити, ніби лише одного жида від Іегови обдаровано комерційними та підприємськими талантами, бо ж проживання в Європі нас вчить, що навіть слов'яне (як що вони, звичайно, не «Подкарпатоси!») дуже зручно дають і жидам «по кілька очок вперед». Треба, нарешті, не боятись ризику, бо ж нам, що пережили й повстання, й «дроти», просто не личить боятись, тим більше, що ж «голий злодія не боїться».

А от же спробуйте піднести про це мову, то наш інтелігент наговорить вам стільки «контра», ще й наприкінці висуне найтяжчу гармату: — «Як би ж я мав гроші! А як же я почну без грошей?»... І, здається йому, що це вже такий убийчий аргумент, на якого не може бути жадної відповіді. А чому ж не згадати тої відповіді, яку дають на це біографії всіх американських мільярдерів, котрі починали свою «кмарську» кар'єру без жадних грошей та ще й в країні, де один одному дуже зручно вміє покласти на шляху колоду, і ніколи не підтримає, коли ви посковзнетесь? Звичайно ж, мова мовиться не про те, щоб ми поробились мільярдерами, а про те лише, щоб могли жити на чужині, поки нам треба, не по собачому. Зрештою, є ще й інша відповідь, може трохи й неласкавою московською приказкою: «С деньгами и дурак богачем будет».

Знаю, що на все вгорі написане, мені скажуть: — Теорія!... Академічні міркування!.. А от же — й ні! Навіть в цій самій Чехословаччині, де сьогодні так важко й аборигенові заробити чесний шматочок хліба, — маємо й поміж наших — таки сватків, на жаль, лише одиниці, котрі повірили у власну силу та ініціативу й живуть з власного підприємства часами ліпше, як з казенної підпомоги. Не збірив я навмисне про тих людей інформацій, а все ж таки знаю чимало прикладів. Он один пух, пух з голоду, бо не мав і студентської субвенції, а потім надумався позичити грошенят і поставив власну молочарню. В іншому місці також двоє наших людей заложили якось майстерню для обкурювання кріличого хутра, а тепер, по двох чи по трьох роках, скрізь по Чехах розсилають преїскуранти «власної фабрики». Я обминаю тих, що по тутешньому виразу «приженились» — той до каварні, той — до кам'яниць чи до віли, бо це не та «комерція», про яку тут йде мова. Але ж знаю більше прикладів індивідуальної підприємчої ініціативи. Один, популярний на еміграції чоловічок, що спочатку тягав цеглу на будовах, працює нині, як комівояжер відомого чеського видавництва. Бачив його нещодавно: жадної «голодної тіні» під очима, тай очі — веселі. Другий увійшов у компанію з чеським видавцем: його проекти, того — гроші, і провадять досить щасливу видавничу комерцію. Третій, те ж в товаристві з аборигенами, має шоферське підприємство. Спочатку їздив, як найманий шофер, а потім з своїх

заробітків зложив частку й став співласником. Четвертий, також у спільці з тубольцями, ганяє спорадично, чим нагодиться: в минулому році добре заробив на продажу ялинок перед Різдвяними святами, потім був комівояжером машинової фабрики, перепродавав мішки, торгував і взагалі не цурався найменшої можливості щось купити-продати. Один вигадав якийсь новий спосіб консервації яєць: продає весняні взимку цілком свіжими, й як запитати його — «Коли поїде до-дому?» — відказує — «Коли буду хотіти!». Інший якимось «промишляє» фотографічним апаратом, поставляючи фотографічний репортаж для ілюстрованих видань.

Є й такі, що підробляють мистецтвом. Не згадую, знов тих мистецтв, що мають десь «службу», як, наприклад в опері в Брні, але ж говорю про тих, що виробляють з правдивої вільної професії. Один молодий маляр впорядковує що-річні вистави своїх образів з добрим матеріальним наслідком. Інші — розмальовують, (як треба грошей), сукні та шалі для крамниць і навіть можуть дозволити собі подорожувати по Італії. Інший — виробляє з танцкласу, а де-хто — з музики (і це — в краю, де майже кожен третій на чомусь грає!).

Може цих прикладів замало? Але ж, коли вони єсть, то маємо доказ, що не такі вже ми нездари і на полі комерційному та підприємському і, коли захочемо, то можемо знайти там оту золоту швайку, що мури пробиває. А для нашого брата-емігранта мабуть це поле може дати найбільший врожай й найменше колючих будяків. Бо ж коли людина твердо стане на власні ноги, вона враз здобуває собі пошану «європейських міщан», а, переставши кланятись перед кожним добродієм чи експлоататором, почує й самопошану. Ставши ж «сам собі паном», такий чоловік не потребує зміняти «вехи», не піде на глум та оплювання до совітських місій і сам з призириством плює на підставлену йому для цілування пантофлю. Працюючи ж завзято, нарешті, зможе дійти й до такої роскоші життя, як «давати», тоб то сповняти свої патріотичні обов'язки. Даючи ж, підтримає й інших земляків і ті наші хйряві підприємства, як, наприклад, пресу, що зо всіх сил намагаються підтримати у нас бадьорий дух, симулюють наш звязок рідними людьми та краєм й показують нам шлях у будучину...

Але ж це останнє — вже така популярна річ, що про неї нудно розводитись.

Г р. К у щ е н к о.

ПРОМОВИ на СВЯТІ 22 СІЧНЯ в ПАРИЖІ *)

ПРОМОВА ГОЛОВИ ГРОМАДИ п. І. БАЗЯКА.

Відкриваю сьогоднішню святочну академію, присвячену великому актові, що виявив своєю суверенною волею український народ, проголосивши Державну Незалежність Української Народньої Республіки.

Сповнилось дев'ять років з того дня, коли народ український сказав: «однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу».

В цей день в пам'яті нашій проходить вся історія кривавої боротьби народу нашого за його визволення, за його незпомні змагання бути самому господарем на своїх землях, самому давати лад в своїй, ні від кого незалежній Державі.

Незалежній Державі!

Яким глибоким і величним змістом наповнено ці слова! В них концентруються найвищі хотіння нації, вони і тільки вони в стані перетворити раба в господаря.

Аж занадто тяжкий наш шлях до незалежності. Він густо усяний жертвами нашого народу, політий щедро дорогоцінною його кров'ю. Але чи ж ми не знали, коли ставали на цей шлях, що жертви будуть, що прольється море крові, що лютість ворога — сусіди не має меж. Хіба не знали ми, що воля не дається, а виборюється.

Знали все. І це не спинило і не спинить дальшої нашої боротьби, якою б кривавою і жертвенною вона не була б для нас. Хоч сьогодні ми й розкидані на чужині, хоч сьогодні на рідних землях шаліє скажений ворог, але душа українська живе сьогодні в однім стремленні до незалежної Держави і не спинити його нікому й ніколи, як не спинити сивого Дніпра.

В цей світлий і радісний день всім борцям за волю України і славному нашому війську гукнемо: «Слава!».

Схиливши низько чола, згадаймо і про тих, що полягли на полях бойовищ за волю нашої батьківщини. Ще свіжа могила нашого Національного Вождя, яку ми насипали тут у Парижі, могила — Симона Петлюри.

Хай же їх пам'ять вічно живе між нами, а діла і смерть їх хай послужать нам прикладом любити Україну, жити для неї і вмерти за неї! Вшануймо їх світлу пам'ять вставанням.

ПРОМОВА ПРОФ. О. ШУЛЬГИНА

Високоповажані Пані й Панове!

Дякую панові голові і всій громаді за честь, яку мені зроблено.

В сьогоднішньому числі «Тризуба» ви побачите мою статтю, яка починається словами: «з журбою радість обнялась». — Так характеризую я словами поета зміст і дух цього свята. І всім нам, що вже звикли до французького, а спеціально парижського життя, що вже бачили може не раз як бурхливо справляють французи день свого національного свята, коли з такою ширістю й завзятістю танцює весь Париж, — всім нам спадає тоді на думку одно запитання — чому ж вони такі

*) В додаток до справоздання нашого про свято незалежності в ч 4. (62) «Тризуба» подаємо тут промови, виголошені на академії. Складаємо на тім місці шановним промовцям нашу подяку за уділення тексту їх промов. Слід зазначити, що проф. О. Шульгин поважно хворий, але не зважаючи на слабкість не міг відмовитися од участі в національному святі.

веселі, а ми — ми такі сумні? Чи це залежить від різниці температури? Чи не тому, що ми сидимо на чужині, що тягне нас до дому, що гірко їсти чужий хліб, хоч би й зароблений в поті чола...

Ні, не тільки тому. — Нам сумно, бо ще гостро відчуваємо ми ті втра-ти, яких ми зазнали.

Дев'ять літ, це ще за малий термін. Пам'ять людська зберігає ще всі деталі цього недавнього минулого, всіх цих років, що перейшла в боротьбі, в муках, стражданнях, часом в тяжкому, може найтяжчому чеканню, безкінечному чеканню і примусовій бездіяльності десь за дротом... Зберігає нам ця пам'ять і образи тих всіх, близьким нам і далеким, що полягли в нерівному бою. Ми відчуваємо їх так, начеб то вони жили і їхній біль і рани ще примушують нас тяжко страждати за них, їх відсутність ми відчуваємо всім нашим єством.

Але пройде час, пройдуть роки, багато років і вже инакше будемо відчувати і ми самі ці жертви. А діти, яким ми з побожністю розкажемо про смерть наших героїв, зовсім іншими очима будуть дивитися на їх постаті. Дрібниці, будні, теплі фізичні образи, які стоять перед нами, спогади про окремі деталі, про розмову, про спільну працю, не будуть їм заважати оцінювати факт у всій його величі. Для них це будуть великі герої, покриті славою і всіх їх згадаватимуть вони з гордістю і... з радістю. Всіх згадають вони, всіх від мало кому відомих за життя юнаків, що полягли під Крутами і не зійшли з свого почесного місця, аж поки хмари чорного війська не оточили їх. Всіх згадають вони, всіх від юнаків Володі Шульгіна і Олександра Поповича, всіх тих, що полягли в боях 1919-1920 р., згадають і нашого героя генерала Мешківського і тих, що склали свої благородні кістки під Базаром. І наренгі, нарешті згадають вони і незабутнього вождя, самого Симона Петлюру... Але в цих спогадах не буде того смутку, який так охоплює нас. Инакше підійдуть наші діти до цих подій і будуть горді, вони будуть щасливі, що були такі люди, які могли віддати життя своє за волю і щастя України, за майбутні покоління.

І чим далі йтимуть роки, тим все веселішим буде це свято. І хто знає, може колись на вулицях золотоголавого Києва і у нас будуть танці. І будуть тоді святкувати не тільки факт проголошення ідеалу, але факт, довгожданний факт його здійснення...

Блукаючи по цвинтарю Монпарнас, недалеко від могили Симона Петлюри, я прочитав безсмертні слова «Ne cherchez pas parmi les morts celui qui est vivant». І чи ж справді вони померли? Чи ж не найдовше, чи ж не вічно житимуть вони в пам'яті народній, в усьому повсякчасному життю, ці герої?

Нехай же не тільки журбою охоплюються наші серця. Нехай прийде радість, радість, що ми здібні були дати героїв, радість, що ми, колись ще так недавно забуті, незнані, тепер можемо перед всім світом одверто і тордо говорити про свою державність і про свої національні здобутки; хіба це не є чудо, що за якийсь десяток років з майже етнографічного розуміння, яким був український народ, ми перетворились в націю.

Нехай же наша журба обійметься з радістю, з радістю, коли не за матеріяльну, то за перемогу моральну. А перемога матеріяльна прийде. Ні легковажне очікування нового чуда, ні безнадійний песимізм зневіри не мають ні логічного виправдання, ні тим більше якоїсь доцільності.

З погляду логіки так само безпідстазно було б сподіватись, що завтра, або обов'язково цієї весни впадуть большевики, так само не логічно думати, що вони будуть вічно. Їх ґрунт внутрішній і міжнародній не трітвій. Не той же колос на глиняних ногах. Прийде час і історія скаже про нього своє останнє слово. Не в журбі і розпучі мусимо ми жити, а в вірі і надії. Не зневірюватись мусимо ми, а працювати, загартовувати свою волю, готуватись до дальшої боротьби і до перемоги.

Віримо твердо і непорушно, що Українська Народня Республіка буде існувати і на сязті нашому серед дзвонів св. Софії будемо гучне бенкетувати в старому Києві.

Далі французською мовою, перепросивши гостей, що їм так довго говорять на рідній нам, але їм незрозумілій мові, проф. Шульгин коротко резюмує зміст своєї української промови. «Одначе, продовжує промовець, закликаючи земляків своїх до віри і бадьорости, я не сказав їм всіх мотивів, які дають нам право на цю віру: колись, літ десять назад ми були самотні, — старий світ не хотів пізнати своєї сестри України, яку украв був злий чарівник і на доагі віки заховав серед широких просторів російської імперії, цієї величезної тюрми народів...

Але часи міняються. І ми находимо нарешті добрих друзів. Сьогодні ми справляємо своє свято на гостинній французській землі, серед поважних громадян Франції. Сьогодні я згадаю тільки про наші стосунки з цією країною. Ця країна для мене, як історика XVIII віка, — часів Вольтера, Руссо і Монтеск'є, особливо є мила і її славне минуле, її установи і духовна творчість, що так вплинули на розвиток всієї Європи, гаряче цікавлять мене.

Я пригадаю собі цей славний день, коли в 1917 р. мені — міністру закордонних справ довелось ввести до голови першого нашого Уряду поважного генерала Табуїса, представника Французької Республіки перед Урядом Української Республіки. І я пригадую також прекрасну промову генерала, коли він оголошував нам радісну звістку про те, що від уряду свого він одержав цю благородну місію. Дійсною симпатією і великою цікавістю до нашого життя і до нашої справи характеризуються і ця промова, як і всі наші відносини з ген. Табуїсом, ім'я якого стало історичним в наших анналах. І я не можу не згадати при цьому, що прикладу Франції відразу ж наслідувала і Англія, давши нам свого представника. Я не можу також не згадати, що в самому Києві знайшлись місцеві французи, які допомогли генералу Табуїсу зрозуміти наші складні відносини, і я радий вітати присутнього на цих зборах і вірного нам від часів Табуїса — пана Бодрі.

Але тут я не роблю історії. З Києва переносюсь думкою прямо до Парижа... Це був початок 1919 року. Цілком випадково, через кілька днів після мого приїзду знайомлять мене з Фернандом Мазадом. Я признаю: занадто далекої був до питань модерної французької літератури, щоб знати твори Мазада. Але майже відразу, як я з ним познайомився, я відчув, що маю діло з великим поетом, з справді великою своїм натхненням людиною. Фернанд Мазад поет своєю інтуїцією схопив зміст нашої справи. Більше того: він натхненно увірував в несокрушиму нашу перемогу. І ця віра була у нього надзвичайна. В найгірші моменти гірких розчарувань, а ми їх мали досить, я завжди знаходив найкращу підтримку бачучи, вічуваючи що дивовижну інтуїцію, на яку здібен є тільки великий поет і ентузіастичний француз, особливо, що прийшов з рідного Мазадові теплою й прекрасною Прованса. І цей наш друг вірний зазнайомив мене з багатьма видатними представниками французького громадянства. Згадаю тут тільки двох з них: Моріса Фора, віце-президента Сенату, бувшого міністра, поета, історика, що щиро перейнявся симпатією до України, яка йому нагадувала рідний Прованс (він був другом і перекладчиком Містрала). Але Моріс Фор давно вже не живе...

Другий видатний француз, з яким зазнайомив мене Мазад, ще в 1919 році, — зараз є між нами, я говорю про адмірала Деґуї, про цього найвірнішого нашого друга, друга, що стільки разів приходив до нас з цінними порадами, а перо якого було завжди готове служити справедливому ділу України.

Я щастив, що маю можливість привітати тут перед нашими громадянами цих вірних друзів, що були ласкаві взяти участь в сьогоднішньому святі.

Ми не одні. Ми раді цій дружбі і ми нею горді.

Ми горді нею. Не дивлячись на всі перешкоди, ми зберігаємо наш прапорок чистим. Ми горді, що розбудили весь наш народ до волі жити вільним або смерті (*vivre libre ou mourir*).

Далі п. Шульгин, перш ніж дати слово п. Мазадові, вітає присутніх

на святі нашому панів представників Кавказських Республік; давніх друзів України, з якими зв'язує нас спільна симпатія і спільні інтереси. Вітас також п. голова і всіх присутніх гостей — французів, жалкуючи, що немає поміж них старого нашого приятеля Гайяр-Банселя, відсутнього з Парижу, і маркиза Магалона, якому тяжка сімейна втрата не дозволила бути присутнім на цьому вечері.

ПРОМОВА п. ФЕРНАНДА МАЗАДА.

Українки, українці!

Я складаю вам тут привіт одного з тих французів, які перші зрозуміли й полюбили вас ще в часи урочистого проголошення незалежності вашої Республіки. Коли я прийшов до вас, вісім років тому назад, я привіт вам славних і видатних друзів: достойного президента Моріса Фора, великого промовця Ксав'є де Магалона, славних письменників Шарля Легофіка й Едмонда Гаранкура, шляхетного й чарівного адмірала Деґуї, якого ви зараз почувете. Всі вони так, як і я, разом зо мною, зрозуміли й полюбили вас, бо ви є достойні діти благородної країни. Ваша справа — це справа чести, справедливости, страждання й волі.

Цю справу свою ви розповісте, цю справу розповімо і ми разом з вами всьому світові, і цілий світ буде з вами, буде проти несправдливости, проти насильства.

Українки, Українці! В імені минулого, в імені сучасного, в імені майбутнього, я щиро прошу: Хай живе Україна! Хай живе Україна, ще мученицька сьогодні, але невміруща!

„Поети — це пророки!» Я клянуся вам, що ваші сльози, ваші ридання, ваші муки припиняться. Я вклоняюся перед вашим героїчним прапором, символом перемоги. Від берегів Дністра аж до берегів Донця, Азовського й Чорного морів, цей прапор буде маяти на вашій визволеній землі.

ПРОМОВА АДМІРАЛА ДЕґУІ.

Слово дасться адміралу Деґуї, відомому широким колам французької публіки, як публіцист, що багато пише по морських і загально політичних питаннях, та автор багатьох статей про Україну.

Промовець жвавим стилем французької *causerie*, себ-то тоном звичайної розмови, починає з оповідання, як він вперше довідався про те, що таке є Україна. Це було в 90 роках, коли промовець, тоді ще лейтенант корабля, їздив оглядати німецький Кільський канал і попав в пруську в'язницю. Сидючи у в'язниці, він перечитав історію Росії Рамбо і зацікавився Україною та її козацьким рухом. Промовець іронічно оповідає про те, що серед своїх компатріотів він знаходив дуже мало розуміння українського питання, бо їм бракувало самих елементарних уяв про те, що таке є українці. Далше розглядаючи докладно справу Одеську, відмітивши, що Франція в ті часи, в 1919 році, не могла дати реальної військової допомоги Україні, промовець торкається детальніше справи українського культурного відродження. Від всієї промови віяло вірою в українську справу і великою симпатією до України.

ПРОМОВА п. Л. ЧИКАЛЕНКА.

Шановні Збори!

До революції 1917 року провідні кола нашого народу мали один день, одно свято в році, коли сходилися всі і старі і малі, і революціонери й консерватори у велику громаду, в одну сім'ю, і там, згадуючи того, хто об'єднав їх, хто зібрав їх до одної хати — великого пророка нашого відродження поета, Тараса Шевченка, — переглядали в промовах минуле і вдивлялися в майбутнє.

Цей день не втратив свого значіння й досі і не тому тільки, що й досі заповіти Тараса Шевченка застаються ще нездійсненими, а й тому, що коли вони здійсняться, то завжди, доки існуватиме нація наша, — будуть майбутні покоління згадувати того великомученика, який в найтяжчі часи нашої історії, вдивляючись в майбутнє нашого народу своїм натхненим поглядом, вбачав там ту хвилину, коли український народ буде народом великим і вільним.

Цей день залишиться навіки, в свідомості майбутніх поколінь, днем нашої віри, за Тарасом Шевченком, віри є наш народ, вільний і великий та в його духовну єдність від давніх часів Володимира Святого й Ярослава, і Ігоря та Ярославни до часів Богдана, Дорошенка, Мазепи і до наших днів, до нашого вчора, до нашого відродження, що на ньому лежить печать духу Великого Тараса.

Але, шановні збори, віра без діл мертва єсть.

І наше покоління в життя, в свідомість українського народу внесло ще одно свято, свято нашого діла, свято здійснення тих заповітів, які нам дає свято 26 лютого. Це — свято 22 січня.

Мало одній віри в своє право. В тяжких спогадах про минуле, а ще в важких думках про сучасне, малював в своїй уяві Шевченко ясні образи, світлого майбутнього. З віри його у всевітню правду і в її торжество, як нагорода за муки минулого й сучасного, уявлявся йому в майбутньому образ нової воскреслої України. Але чи ж були тому об'єктивні докази... Ні, і ні!

І сам Шевченко їх не бачив:

«Заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвітлю поросла,
В кашугі й болоті серце пропійла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала.
А надію...
Вітер по полю розвіяв
Хвиля морем рознесла...»

І об'єктивно кажучи бачив Шевченко, що

«Не заревуть в Україні
Вольнії гармати,
Не заріже батько сина,
Свої дитини,
За честь, славу, за братерство,
За волю Вкраїни».

І тільки ота віра в перемогу правди, ота надія на возмездіє ще на землі веде Шевченка, релігійну людину, в його сподіванках так далеко, що він навіть позстає проти Бога. Він доходить до ставлення певних умов Богові за своє признание. Хто з нас не знає того страшного місця в «Кобзарі», де поет каже: що тільки тоді, коли край його опиниться на волі, він

«Все покину і полину
До самого Бога.
Молитися. А до того
Я не знаю Бога».

Але так говорить поет в екстазі, несамовитий з любови до України, за яку він душу свою ладен занепастити, віддавши їй і своє життя. Але загалом якою тугою, яким жалем елеїчним брешуть інші місця його поезії.

Віра в майбутнє звязана у нього з почуттям; опертя тому почуттю в дійсності не було. І тому частше чуємо ми від поета інші слова, далеко менше певні за майбутнє батьківщини.

« М о ж е з'орю переліг той,
А на перелозі я посію мої сльози,
Мої щирі сльози.
М о ж е зійдуть і виростуть
Ножи обоюдні,
Роспанахають погане,
Гниле серце трудне
І вицідять сукровату
І налл'ють живої
Козацької тієї крові,
Чистої, святої».

І от, панове, те Шевченкове « м о ж е » доля судила нам перетворити в ж и т т я. Ми були свідками і учасниками того процесу, який в бурхливому ході своєму зазначив два етапи, що волею тїє Їж долі, припали на той самий день 22 січня, опередизши оден друго горівно на рік. Ці етапи — це проголошення 1918 року самостійности Української Народньої Республіки, а 1919 року — соборности земель українських.

Шановні збори! Разом з Шевченком в і р и л и ми в окремішність нашого народу, в і р и л и, що наша історія піде иншим шляхом, як історія народу московського, то що неправду москалі кажуть, що

«все то те таки було наше,
а що ми тільки наймали,
татарам на пашу
та полякам...»

Революція 1917 року показала нам, що в і р і нашій від по-від ає дійсність. І всі події з того часу дають нам тому факти і тепер ми в свою окремішність не тільки віримо, ми її знаємо! І втіленням цього нашого знання було проголошення 4-го Універсалу 1918 року 22 січня.

Поет в і р и в те, що м о ж е зійдуть і виростуть з його слів ножи обоюдні. «Роспанахають погане, гниле серце трудне і вицідять сукровату і налл'ють живої козацької тієї крові, чистої, святої».

А ми переконались, що за ті гасла, які святкуємо ми 22 січня, починаючи з Крут і кінчаючи улицею Расіна в Парижі, тече з українського тіла чиста свята кров, а не сукровата.

Що року святкуючи колись свято 26 лютого, свято нашої віри у відродження українського народу, ми, панове, не сподівалися того, що від гасел незалежности та соборности сколихнеться ціла етнографічна маса нашого народу і на далеких західніх кордонах України, в Закарпатті, замає жовто-блакитний прапор і стане там прапором державним, як символ нашої єдности, а кров Рявовола та Калабухи, на далекому нашому сході, на Кубані, скропить ці самі гасла, за які так щедро проливали свою кров і наддніпрявці, і наддністрянці.

На святі 26 лютого ми звикли слухати вірш натхнений Шевченків — «Кавказ» — натхнене співчуття борцям за незалежність, свободолюбивим народом многоплемінного Кавказу, а сьогодні, на святі проголошення нашої незалежности, вітаючи шановних гостей—кавказців, ми можемо говорити про нашу спільну визвольну боротьбу разом з народами Кавказу, яка стала не мрією, а дійсністю, фактом, який, як знаємо, так лякає нашого окупанта.

Шановні збори! Тисячі літ живе між людьми в і р а про єдність будови світу і на цьому ґрунті алхіміки шукали способів дістати золото з других недорогоцінних металів, але згодом на зміну віри прийшло з н а н н я і, як доведено вже фактами єдність того, що ми називаємо енергією, так тепер фактами доводиться, на наших очах, єдність матерії.

І тепер, сьогодні ми не віримо вже, а знаємо про це. Нехай сьогодні не можемо ще добути золота з заліза, але, коли вже з олова здобуто срібло, то знаємо, що незабаром добути буде й золото.

І от таке знання з'явилося в нашому національному житті на змину віри.

Нехай ще зараз ми не маємо всього, нехай ще самостійність, виборена нами, видається інколи порожньою назвою, а до соборності й шляхів не видно нам ще зараз, але вже те, що за утримання цих цінностей, які у нас були вже в руках, лилася кров, що за ці вартості ведеться вперта боротьба на всіх фронтах і всіма родами зброї, і на всіх цих напрямках ворог відступає від тих домагань, на яких він стояв, — в цьому найкращий доказ нашої кончеюної перемоги та життєвості наших гасел.

До революції 1917 року не мали ми й початкової школи — тепер ми маємо вже навіть Академію Наук.

До революції нас не визнавали за окрему націю, — тепер ми, хоч і не надовго, були створили самостійну державу, яка визнавалася окремою державою.

До революції 1917 року ми були «бидлом» і мусіли учитись мови «панської», — тепер, страхаючи окупанта симпатіями населення до У. Н. Р. і самі того боючись, навіть наші «самоотвержение малороси» добиваються «українізації» і воюють за права української культури, торгуючись за кожну посаду, за кожну людину.

До революції ім'я наше було нікому невідоме чи забуте поза межами нашого краю, — а зараз кожна грамотна дитина на цілому світі знає, і що те слово значить, і де та Україна лежить.

Здобуто силу, але й здобувати лишилось ще багато.

І коли свято 26 лютого довго буде святом нашої віри в майбутнє нашого народу, і на цьому святі будемо ми снувати мрії про нього, то свято 22 січня завжди буде тим днем, коли, ми, збираючись великою сім'єю, будемо підводити рахунки тому, що здобуто.

ЛИСТИ СЕЛЯНИНА З СТАВРОПІЛЬЩИНИ*)

VII.

Ви радите мені описати своє життя, але того тут ніхто не напечатас. Я, щоб описав своє життя-буття отак: от мов я такий то, за царського права крав, убивав невинних людей, а за те мене царська влада засудила в тюрму або на Сибір, а як настав 1917 рік, приїхав Ленін із Швейцарії та почав організувати селян та фабричнозаводських робочих, щоб грабували, убивали безневинних людей та вбивали тих, хто не хоче бути з ними в уголасії! Але подумав Ленін з Троцьким: стой-ка! У нас є ще багато на висилці з Сибірі, по тюрмах, котрі осуждені прежнім правительством. Гайда, отакних випустим, отакі люде нам здорово допоможуть. І правда, розпустили нас всіх, ворів та розбійників — словом, що ми тоді стали так поступать, як нам було звелено Леніном та Троцьким. А за наш подвиг, за храбрость, то нас Ленін поставив комисарами, щоб ми владіли над усим добром що понаживали чесні труженики. Ми тепер царством, всі фабрики і заводи пішли в руки робочих а земля крестянам і все безплатно. Отак, щоб я був описав своє життя, то були б надрукували.

Я описую вам суцую правду. Не подумайте, що я описую який небудь наглий вимисел, хай буде моїм очам таке зло, коли Я вам брешу. Ох, дорогіі читателі, лякаю Вас правдою, лякаю, бо сам це лихо добре

*) Дивн „Тризуб“, число 3 (61).

знаю, бодай нікому не знати те, що я знаю. Помніть, дорогі читателі, що Вам пише не який буржуй, а простий мужик хлібороб, що 20 років прослужив робітником у людей, подучав в последнее время саме більше жаловання 120 карбованців на рік. Словом, що я вийшов із самого споду соціальної перамиди і знаю, як довжен поступать всякий чесний труженик. Не тільки з гори на його поглядаю, а на власній шиї, пличах переніс та перетерпів все, що доля одважувала в Росії бідному чоловікові. Правда революції у нас в Росії нужно було, но тільки не такої, як оце у нас устроїли вожді Ленін та Троцький, а можна було провести у нас революцію мирним путем. Возьмім примір з щиро народнього революціонера Тараса Шевченка: він гнівом кипів на тих ворогів народних, але він не був тієї думки, що правди можна дойти насильством. От у нас зараз страшенна сила розбійників та злодіїв, така тьма тьмуца, що й описать не берусь. Може Вам звісно з газетів, що у нас каждый день розбираються діла на судах про хуліганство. При допросі хуліган нічого не оправдує себе, а просто каже судья — мене сам Ленін научив грабить та убивать. Отаких отвітів каждый день почувете у нас від злодіїв. Ще Вам пропишу про салдат. Колись і я трохи служив. Бузало прийдеши з воєнної служби додому, то сусіди і знайомі не дають тобі віддыху: приходять дивитися на тебе та роспитатися — що як воно там тобі? А тепер повірте, що як прийде салдат до дому, то ніхто на його і глянуть не хоче, а тільки почувеш, що кажут, он прийшов уже з служби син того, чи того. А той отвічає: та ну його к чорту, я бачив ще вчора та геть відвернувся від його сатани, щоб і не дивитися на його чорта. І от так спротивилися всім ціі советські салдати, а того, що як іде з дому на службу, то нехай хоч який розумний, то там з його зроблять розвратного. Словом, що зроблят з його не чоловіка, а просто чорта. Йй Богу, від кожного родителя чуєш такє: — Е лучче б ти сину і зовсім не вернувся, ніж ти вернишся та будеш мені проповідувать те та те. Оце я Вам істинну правду пишу, нема неправди тут і одного зерна.

ОБ'ЄДНАНА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА
у Франції.

В и к л а д к н. Д. В А Ч Н А Д З Е :
« Г Р У З І Я і Р О С І Я »

відбудеться в суботу 5-го лютого с. р. о 8 г. вечора в помешканні громади 54, rue Mademoiselle, Paris, XV. Метро: Cambonne або Vaugirard.
Після викладу музика і танці.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

— Всеукраїнський Археологічний Конгрес. Всеукраїнський Археологічний Комітет та ВУАН порушили клопотання перед Головною наукою про скликання з найближчі місяці 1-го Всеукраїнського Археологічного Конгресу. Головним питанням Конгресу має бути вивчення території Дніпрельстану. Складено докладний план роботи, мають притягти до неї низку наукових установ. («Вісти», ч. 6).

— Всеукраїнська Сільсько-Господарська Академія. Вишик проект організувати в Києві Всеукраїнську Сільсько-Господарську Академію. («Вісти», ч. 11).

— Медична термінологія. Наркомздоролія разом з Наркомосвітою взялися розробляти питання спеціальної медичної термінології. («Вісти», ч. 11).

— Медична практика на селі. Цього року мають виправити на практику студентів медиків 4-го курсу на 4 місяці виключно на село. («Вісти», ч. 11).

— Виставка українського плакату. Інститут Книгознавства розпочав підготовку роботи до відкриття виставки українського плакату за часів революції («Вісти», ч. 6).

— ВУАН і Ленін. У виданню Академії Наук має вийти книга наукового робітника Карпова «Володимир Іл'їч Ленін, як критик реакційно-буржуазної філософії» («Вісти», ч. 6).

— Культурний зв'язок із закордоном. «Щоб надалі урегулювати постійну й пла-

помірну координацію наукових взаємин українських наукових установ з закордонними», — цього року мають одкрити на Україні «Товариство Культзв'язок з закордоном». Завдання т-ва дуже широкі і потреба в цьому велика. Та совітська практика, що стоїть на сторожі кожної живої думки й слова, одгородивши Україну китайськими мурами од Європи, не дозволяє мати багато надій на щасливий розвиток його праці. Самі собою пригадуються нещасливі заходи Хвильового і товаришів — «Даймо Європу» — і те, чим вони скінчилися. («Вісти», ч. 6).

* * *

— «Паніка», як видно, дедалі все глибше входить в совітські настрої і стає побутовим явищем. ЦК КПБУ зв'язку з жалібними зборами, присвяченими пам'яті Леніна, говорить про це, заклинаючи «до дальшої й рішучої перемоги над різними явищами упадництва, капитулянтства, ліквіда торства і т. д.» «Ми, товариші, не повинні вдаватися з паніку, — вмовляють делегатів на з'їзді комзсамів, — та разом з тим, як тверді політики, як ленінці і большевики, ми зобов'язані бачити теперішні факти». («Вісти», ч. 5). А факти ті неприємні. Особливо лякає те, що «труднощі у нас при перевибірчій кампанії зросли» («Вісти», ч. 5). Ці настрої охоплюють і вола літературні комуністичні, в яких теж з'явилися певні занепадницькі настрої, зневір'я й роспач» («Вісти», ч. 5).

— Диктатура над селянством. В большевицькій

пресі звичайна річ — твердження про спільність інтересів робітників і селян, про те, що влада належить справді і робітникам, і селянам. Так пишеться, а як в дійсності виговорюється, це показує сам тов. Каганович, який на сталінській окружній партконференції за головне завдання для партії виставив, «щоб запровадити ленінізм у життя, на те, щоб зміцнити диктатуру пролетаріату, керівництва селянством». («Вісти», ч. 5).

— Знов глитай! Село го-тується до перевиборів рад і «вже помітно де-яку активність глитай» («Вісти», ч. 5). «Глитай, — скаржаться на з'їзді комнезамів, — що торік хоч і виявляв активність, але виявляв її ще не так рішуче, тепер, за всіма нашими даними, організується, лютує, сичить». («Вісти», ч. 5).

По Винницькій окрузі трапляються випадки нападу на с.-г. кооперацию та вбивства її активних робітників, і це перелякани більшовики записують на рахунок глитая: «все це робиться, — скаржиться делегат з Винницької округи на з'їзді, — очевидно за згодою з глитаями». («Вісти», ч. 5).

— Невпевно настроєні елементи. Основи для цієї паніки серед пануючих по за активністю глитая ще збільшуються тим, що «по де-яких місцевостях є ще по сільрадах не зовсім по радянському настроєні елементи» («Вісти», ч. 5).

— Проти середняків. Со-лодно співають в центрі про по-требу спілки незаможника з середняком, а тимчасом, видно, їм одно з одним не по дорозі. При-наймні з'їзд КНС Вовковинецько-го району на Проскурівщині «дав вказівки президіям КНС не втягувати в організацію середняків». («Вісти», ч. 11).

— «О середнячєннє не-заможників». Єдиною опорою влади на селі залишається незаможник. Хто уважно стежить за хронікою з Великої України, той

знає, яка це хистка опора, а до того ще й непевна, бо з неможли-востю щось недобре — з больше-вицького, звісно, погляду, — ко-їться. В провінції стверджують факт, що «колишній бідняк, одержавши поміщицьку землю, протя-гом останніх років набув інвен-таря, поставив хату, повітку і тепер фактично став середняком» («Вісти», ч. 11)

— Чужий елемент. У тих же Вовковинцях на з'їзді одмічають «де-яку засміченість організації КНС чужим елемен-том» і заходжують коло очищен-ня. Чи з тим пощастить — не ві-домо; он у селі Покровському Фрунзівського району самі «члени КНС голосували за глитая». А якої міри досягає активність і сві-домість КНС; видно з факту, що його подано на районному з'їзді в Харькові. В Тарнівському райо-ні «в одному селі голова сільк. КНС заявив, що він досі не знав, що він є голова КНС». («Вісти», ч. 11). Не дивно ж при такому становищі, що в тих же «Вістях» ми знаходимо такі цікаві признання: «цифри про незикористану працю говорять про те, що ми не вміємо як слід використовувати наші можливості, не можемо як слід організувати колективного виробництва». («Ві-сти», ч. 5).

— «До нових госпо-дарських та культур-но-соціяльних досяг-нєнє», що до них прямують незаможники і що їх зразки вже добре відомі нашим читачам, шлях один — це нові кредити. Про це найголосніше було чути на з'їзді комнезамів: «для бідноти села по-трібні обов'язково довготермінові кредити» — кричать пробі з Кре-мінчуччини, — «бо инакше неза-можня частина села не зможе як слід розвивати свого господар-ства» («Вісти», ч. 5). «Для розвит-ку бідняцького господарства слід якомога ширше поставити креди-тування» («Вісти», ч. 5) — вимага-ють з молдавської республіки. Взагалі оцей рефрен: «слід збіль-шити довготермінові кредити колгоспам, особливо по тих райо-

нах, де переважає біднота», — червоною ниткою переходить через увесь з'їзд.

— Населення Києва. За останнім переписом загальна кількість населення в Києві — 491.333 (замість — 413.163 за переписом 1923 року). Безпритульних загалом на все місто тільки 239 чол. («Вісти», ч. 11).

— Підпали. На з'їзді КНС з Чернігівщини нарікають, що на селі дуже важко боротися з підпалами. «Незаможники працюють в сільрадах та громадських організаціях, а їх хати горять» («Вісти», ч. 5). Для охорони незаможників потрібні «виняткові» засоби.

— Коростана Поліссі. Є на Поліссі цілі райони, де короста завойовала собі постійне місце, де в яку хату не зайдеш — вся сім'я в корості. («Вісти», ч. 11).

* * *

— Всеукраїнський з'їзд меншостей в Харкові. В Харкові відбувся всеукраїнський з'їзд національних меншостей. Нац. меншостей нараховується на Україні коло 5 мільонів душ, що складає 15% всієї людності України. В те число входять 2.300.000 росіян, 1.400.000 жидів, 400.000 поляків, 375.000 німців, 100.000 болгар. Остаток складають вірмени, китайці, цигане та асирійці (? Ред.). На Україні є 7 німецьких, 3 болгарських і 1 польська області. Функціонує 374 національних сільських совєтів.

Більше 50% дітей, що належать до національних меншостей, ходять до шкіл, де виклади відбуваються на їхній рідній мові.

З березня на Херсонщині має бути засновано жидівську національну область. Другу жидівську область при дальшому здійсненні жидівської колонізації мають заснувати в Криворозькій окрузі. (Сов. Тел. Агентство).

В дебатах на цьому з'їзді з цікавою промовою виступав, між іншими, член ВУЦВК проф. Семковський. Казав він про те, що

«вже прийшов час визнати на Україні росіян національною меншістю зовсіма наслідками, що з такого визнання витікають». «Російську політику на Україні, — казав промовець, — треба розуміти, як охорону прав російської меншости, охорону, яка ні в якому разі не вступатиме в конфлікт з неминучою українізацією». («Правда»).

— В чиїх руках влада на Україні? У Винниці на окружній партійній конференції обрано новий Округком. Склад його такий: 22 українці, і 34 інших національностей. («Вісти», ч. 5).

— Куди воно йде? Читач, певне, ще не забув обіцянки нового голови ЦК національних меншостей Буценка, що в «недалекому майбутньому число нац. рад ще збільшиться». Подаючи ці слова, ми тоді ж підкреслювали збільшення уваги совітської влади до руського населення і заходи про збільшення його кількості та зміцнення його впливів. Тепер перед совітами «у всю широчінь також гостеє питання про краще обслуговування руського населення що живе на Україні, (в звязку з українізацією)... «Руське населення заселює головню район Донбасу, Харьківську та Новгород-Сіверську округу. Незабаром нам треба, — сповіщають «Вісти», ч. 6 — організувати руські райони, селищні, міські, фабрично-заводські, рудницькі і залізничні селищні ради з іншими відповідними публічно-правовими установами».

— На Проскуровщині. Мають відкрити 4 жидівських та 4 польських ради і 2 жидівські та 1 польську судові камери. («Вісти», ч. 11).

— Грєцькі райони. У Маріупольській та Сталінській округах намічено перейти до відмежування 6-7 нац. Грєцьких районів, що «буде дальшим етапом в справі ще більшого залучення грєцького селянства до радянського будівництва» («Вісти», ч. 6).

* * *

— Реформа календаря. Телеграма Ратау з Києва з 13 січня говорить: «В крамниціях Центропаптресту продається відривний календар на 1927 рік, власного видання Центропаптресту. В календарі немає зовсім неділь, 6-го та 22-го числа, в березні на одну з п'ятниць припадає двоє чисел 11 і 12, а на один з четвергів 17 і 18. В квітні не стало однієї суботи, а серпень має аж 32 дні». («Вісти», ч. 11).

Після на весь світ славної Одеської таблиці помноження, це безперечно нове «досягнення», яким совіти справедливо можуть гордиться.

— Воля слова. Яка воля слова в большевицькому раю навіть для своїх людей, — показують ще раз оці кілька характерних документів з історії стінгазети Хорошевських інвалідів (біля Харьова). Наводимо ці документи за «Вістями», ч. 11:

Голові Радколегії стінгазети «Червоний Інвалід» Косарецу.
Від Зав. політосвітою Гайсинського.

«Пропоную затримати стінгазету!»...

Редактор, отримавши такий наказ Зав'а, в свою чергу наказує секретареві:

«На підставі особливого розпорядження вищих органів влади про недозвіл вивішувати газету за січень місяць 1926-го року з політичних міркувань пропонується в терміновому порядку відібрати весь надрукований матеріал та зберігати його до особливого розпорядження, не викриваючи стінкорів».

Далі читаємо так:

«Вважати редколегію з 16-1 — роспущеною. Стінгазету № 3 анулювати рівно, як і матеріал».

Зав. Політосвітою Гайсинський.

А унизу «всесильний зав» надписав: «Згоджуюсь»

і підписався: Іванов».

Тоді члени редколегії, виконуючи наказ «всесильного» зав'а, і боючись, щоб зібраний вже ма-

теріял не попав до рук начальства, вирішили його спалити і склали такий документ:

а к т

«Січня, 16-го дня, члени колишньої редколегії при клубі «Червоний Інвалід», у виконання відповідного розпорядження, спалили такий-от й такий он матеріал в чому й склали акта».

А все почалося з того, що той «вищий орган влади» — Іванов домагався, щоб у газеті не з'явилася замітка, що ніби «дискредитувала владу», а саме, що він вписав й бешкетував. Справді — «умілення достойная картина!»...

— Тов. Каганович і преса. Трудно совітським редакторам потраплять за бажаннями «всесильного» начальства. Дрібненьку ілюстрацію цьому подає лист тов. Кагановича до редакції «Всеукраїнсько Пролетарія» з приводу його виступу на партійній конференції жовтневого району. Він поміж иншим пише:

«Не кажучи вже про всі ті «бурхливі овації» та усіякі «вигуки» і інші атрибути, що є чистою вигадкою брехливого репортера, гадаю, що навіть коли б це було насправді, неможливо вживати такого огидноолодного рекламного тону в нашій партійній пресі»

А кінчає ще енергичніше, хоч і з «комуністичним привітом»:

«Не місце в більшовицькій пресі вихваткам жовто-бульварної преси. «Спритних» же репортерів, що переносять цю брідоту до наших газет, треба нещадно гнати».

Цього листа надруковано в ч. 5 «Вістей», а саме над ним товстим шрифтом видруковано так: (гучні оплески, що довго не вщухають) Виявляється, що самі ці гучні оплески і є та «бридота», що дратує тов. Кагановича, бо цією ремаркою кінчається довгелезне справоздання про його виступ на Дніпропетровській і Сталінській конференціях, вміщене на тій же сторінці.

В ПОЛЬЩІ.

— Реферат проф. О. Лотоцького. 16 січня в помешканні Українського Клубу у Варшаві при переповненій аудиторії проф. О. Лотоцький прочитав реферат на тему: «Перспективи української державности». Як по змісту так і по формі викладу це був один з найкращих рефератів, які заголошувалися в Клубі. Шановний референт цілим рядом фактів довів, що ідея української державности з року на рік, з дня на день міцнішає і поглиблюється серед українського народу і захоплює що раз то ширші його кола.

— Інформації ген. В. Сальського. 19 січня в Українському Клубі у Варшаві ген. В. Сальський виголосив реферат, темою якого були: «Життя і настрій української еміграції у Франції і Чехословаччині». Давши загальну характеристику життя української еміграції у Франції і Чехословаччині, шановний референт зупинився з окрема на життю Парижу, Шалету і Подєбрадів. Праця, витривалість в праці, бадьорість і патріотичний настрій, які зустрічав ген. В. Сальський серед української еміграції підчас своєї подорожі, залишили у нього падзвичайно приємне вражіння і є вони запорукою нашої перемоги в недалекій будучині.

— Реферат проф. В. Заїкина і доклад п. Т. Олесіюка. 14 січня в Українському Клубі у Варшаві відбувся реферат проф. В. Заїкина на тему: «Донщина, її минуле, сучасний стан та відношення до України». В своєму рефераті проф. В. Заїкин коротко торкнувся огляду історії донської державности, відродження її в найновіші часи та тих вузлів, які лучать Україну і Дон в сучасності і лучитимуть їх в будучині.

Після реферату проф. Заїкина виголосив п. Т. Олесіюк доклад про життя українського студентства в Чехословаччині.

— Реферат Є. Чеховича. 22 січня на черговому суботнику в Українській Студентській Громаді у Варшаві член Громади — Є. Чехочич виголосив реферат на тему: «Право національних меншостей у Польщі». Референт опер свій реферат на міжнародних трактатах, міжнародному праві та ухвалах сейму і розлюрядженнях урядів. Давши загальний огляд прав національних меншостей в Польщі, Румунії і Чехословаччині, докладчик з окрема зупинився на стані українського шкільництва у Польщі. Гарному і науково уґрунтованому рефератові бракувало належного виголошення. На рефераті були присутні до 40 осіб членів Громади. Після реферату відбулись дискусії, а після дискусій — співанка студенського хору.

— Гурток абсольтвентів. Ініціативна група абсольтвентів варшавських вищих шкіл приступила до організації «Гуртка абсольтвентів вищих шкіл». Гурток на разі існуватиме при Українській Студентській Громаді у Варшаві. До комісії для вироблення статуту і переведення організаційної праці обрано п. п. Г. Драченка, І. Липовецького і М. Півторацького.

— Затвердження статуту Українськвї Студентської Громади у Варшаві. Міністерство Освіти затвердило статут «Української Студентської Громади у Варшаві». Як каже статут, «дійсними членами (Громади) є всі студенти вищих шкіл м. Варшави української народности або української державної приналежности, котрих приняла до т-ва Управа Укр. Студ. Громади». Статут дає Громаді право широко розвинути свою діяльність, починаючи від влаштування рефератів, лекцій, театральних вистав, вечірок, екскурсій та ин. і кінчаючи на організації насї взаємної помочи, бурси, ідальні та ин.

— Святкування 9-ої річницї проголошення самостійности Української Народньої Республіки. 23 січня в помешканню

т-ва УМСА (Мьодова, 10) Український Центральний Комітет організував урочисту академію, присвячену 9-й річниці проголошення незалежності України. Салю була удекорована овінутим в широкі національні стрічки портретами Т. Шевченка, І. Франка, С. Петлюри та О. Саліковського. Невеличку салю переповнили місцеві українці і гості. Серед останніх між іншими були присутні представники Грузинської колонії з ген. Захар'ядзе, князем Казбеком та п. Салакая на чолі, представники польського громадянства, між ними сен. Білецький, сен. Каліновський, п. Т. Голушко та ин. Академію відчинив Голова Укр. Центр. Комітету — п. М. Ковальський, запрошуючи до президії членів У. Ц. К. В. Приходька та І. Золотницького, проф. І. Огієнка, сен. Седлецького, сен. Каліновського, голову Грузинського Комітету п. Салакая та представника Кубані П. Білінського. В виголошеній після цього промові М. М. Ковальський пригадав присутнім де-кілька сторінок з історії українського визвольного руху, боротьбу 1917-18 років і ті обставини, що привели українську націю до 4 універсалу. Далі промовець проаналізував найголовніші тези 4-го універсалу і запропонував вшанувати встановлення пам'ять Головного Отамана С. Петлюри, як рівнож і всіх тих, що життя своє принесли на вівтар визволення України. Присутні встають, а хор співає «Заповіт». До хору прилучається й частина присутніх. Сен. Камінський промовляв від імени польської демократії і свою промову закінчив словами «Хай живе незалежна Українська Народня Республіка», що було зустрінуто гучними оплесками салі. Голова Грузинського Комітету вітав українців чулою промовою, яку він виголосив в Грузинській мові, і яка рівно ж оваційно була прийнята присутніми. М. М. Ковальський пропонує надіслати від імени присутніх привітальну телеграму Заступникові Головного Отамана, Голові Директорії — А. М. Лівичькому і Голові Ради Міністрів В. Р.

Прокоповичеві, що доручається виконати Президії. Представник Кубані П. І. Білінський в своїй промові змалював етапи визвольної боротьби кубанського народу. «Одне є певним — казав промовець, — а саме те, що козацтво кубанське, а гадаю що і казачтво донське вже ніколи не будуватиме «єдиної й неділимої Росії». Так, як дорога наша до дому проходить через Київ, так само і шляхи політичної роботи переплітаються з шляхами київськими. Вітаючи сьогодні представників української еміграції, твердо вірю, що настане час, коли день цей святкуватимуть не тільки в Києві, але й в Катеринодарі...» Академія закінчилась співом українського національного гімну.

— Концерт - Баль Ковельського Відділу УЦК. 13 цього січня Відділ Укр. Центр. Комітету у Ковлі, при допомозі українського громадянства, влаштував в місцевому театрі «Експрес» концерт-баль, прибуток з якого призначено на допомогу безробітним, хорим та інвалідам—українським емігрантам. Програм концерт-балу складався з одноактівки «Вітцлі-Пулцлі», яку виставила літературно-мистецька секція Ковельської Повітової «Просвіти», і з концертного відділу, в якому взяв участь укр. хор під орудою п. Я. Бартка. Після концерту відбулись танці. Підчас балу було влаштовано льотерію, конкурс жіночої краси, функціонували кіоски та ин. Концерт-баль пройшов з належним успіхом і залишив по собі приємне враження.

У ФРАНЦІІ.

— К а р т д' і д а н т і т е. Порядок обміна карт д'ідантіте, виданих на 1925-26 рік, по відомостях франц. преси, ніби вже остаточно встановлений. Заміна буде для Парижу провадитися в «арондіс-манах» в той спосіб, що старі карти будуть відбиратися на кілька день для перевірки і потім повертатися по виплаті чи 40 фр., чи 375, з залежності від того, до

якої категорії буде віднесений власник карти.

Нова інструкція точно опреділює, що «травайєр саларіє» — є особа кожної професії, що одержує на рік не більше 18.000 франків чи в день не більше 60 франків. Для доказу свого права на пільгову робітничу карту необхідно мати від господаря підприємства сертифікат, що дана особа дійсно працює в його підприємстві та що одержує точно таке то утримання. Крім того цей сертифікат мусить бути засвідчений в м-ві праці. Особа, що претендує на пільгову карту, не має права займатися іншим ремеслом, ніж те що в сертифікаті визначено. Що до учнів і студентів, то тимчасом вияснено лише, що державні школи дають право на знижку. Що торкається приватних шкіл, то

справа ще не вияснена. Вчені-професори та журналісти матимуть право на знижку.

— Розшукують. п. І. Лук'яненко (Cafe Vallon, 20, Rue des Usines, Herimoncourt (Doubs) розшукує товариша по сотні п. Антона Корсука.

УКРАЇНКА.

— *Ukrainica.* З нагоди дев'ятилітньої річниці проголошення незалежності Українсько-Держави появилася в великому німецькому органі «Munchner Neue Nachrichten» 23 січня стаття консула УНР п. В. Оренчука під заголовком «Українське Національне Свято».

З М І С Т

Париж, неділя, 6 лютого 1927 року — ст. 1. — М. С. На колонізаційні теми — ст. 3. — В. Слобожанський. 5-ий з'їзд Комнезамів — ст. 6. — В. Буратович. В селянських головах — ст. 11. — Гр. Куценко. Листи з Чехословаччини. V. — ст. 13. — Промови на святі 22 січня у Парижі — ст. 18. — Листи селянина з Ставропільщини — ст. 24. Хроніка. — З Великої України — ст. 26. — У Польщі — ст. 30. — У Франції — ст. 31. — *Ukrainica* — ст. 32.

« У К Р А І Н С Ь К Е Ж И Т Т Я »

Орган Оборони Нації

Виходить що-тижня по понеділках.

Умови передплати на місяць: на Чехах — 4 к. 50 сот.;
Закордон — 5 к. в Америку — 25 центів;
в Польщу — 1 зл. 50

Адреса Редакції та Адміністрації: Pödebrady Lazne, Postovni schranka 3. Tchecoslovaquie.

Окремі числа набувати можна в редакції «Тризуба».

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boite post. № 15. Paris XIII.

Редагує—**Комітет.**

Адміністратор: *Іл. КОСЕНКО.*

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris.